

УДК 37.014.53:379.8.014:316.61

Беата Анна Земба

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

Сучасні учні оволодівають знаннями про особливості використання нової техніки чи електроніки швидше, ніж тією інформацією, яку їм необхідно знати за віком. Вони здатні до швидкого сприйняття інформації, її обробки та видачі відповідної реакції. Сучасна дитина часто вимагає до себе підвищеної уваги, при цьому має свою думку, вміє обґрунтувати та відстоювати її, оперуючи аргументами, доказами.

Необхідність організації правильної культурно-дозвіллевої діяльності сучасних дітей, особливо учнів, полягає у специфіці основних проблем їх соціалізації: неналежна увага з боку батьків, яка деформує процес соціалізації; необмежений доступ до отримання інформації, яка часто спотворює уявлення про суспільні норми та цінності; комп'ютерна залежність, яка заміняє спілкування з однолітками, знижує інтерес до навчання, її вмотивованість тощо. Проблеми сучасних дітей у сучасному суспільстві часто пов'язані з питаннями соціалізації, які криються в нестачі конструктивного спілкування та взаємодії.

Різні аспекти розвитку дітей і підлітків, у тому числі у сфері дозвілля, розглядали філософи і педагоги минулого (Аристотель, Платон, Д. Локк, Я. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, Ф. Рабле, Вітторіно да Фелетре та ін.). Серед великих дослідників кінця ХІХ – початку ХХ століть були спроби систематизації питання дозвілля дітей і підлітків (К. Ушинський, С. Шацький, А. Макаренко, Н. Крупська, В. Сухомлинський, Л. Толстой та ін.).

Проблему дозвілля та соціально-культурну діяльність вивчають і сучасні вчені, педагоги, психологи, серед яких: Т. Кисельова, Ю. Красильников Е. Григор'єва, М. Долженкова, Н. Ярошенко (основи соціально-культурної діяльності), С. Шмаков (дитяче дозвілля, дозвілля школяра), Е. Соколов (вільний час і характеристика дозвілля), В. Бай-

кова (вільний час і всебічний розвиток особистості), Г. Фролова, Б. Титов (соціалізація дітей у сфері дозвілля), В. Суртаев, М. Пшибиш-Заремба (соціально-педагогічні особливості молодіжного дозвілля), Ю. Стрільців, А. Мальхер (спілкування у сфері вільного часу), Р. Новакова, В. Новаторів (організатори дозвілля), Ф. Махов (підліток і вільний час), Б. Матияс (економічна функція дозвілля), М. Бушканец, О. Мацукевич (вільний час школярів як педагогічна проблема), А. Жарков, В. Чижиков (технологічні аспекти культурно-дозвіллевої діяльності) та ін.

Важливим у контексті нашого дослідження є спеціальні наукові розробки, присвячені проблемі підготовки фахівців до виховної роботи в системі додаткової освіти (Л. Горбань, А. Деркач, А. Капська, З. Леонова, Л. Суринова, О. Титова, С. Харченко, Д. Ягофарова та ін.).

Мета статті – пошук сучасних шляхів організації культурно-дозвіллевої діяльності учнів у процесі їх соціалізації.

Школа як інститут соціалізації дитини відіграє важливу роль у будь-якому суспільстві, особливо в період трансформації системи цінностей, які суттєво впливають на процеси формування соціального досвіду. Проектування соціальної реальності залежить від тих цінностей, які будуть сформовані, наскільки вони відповідатимуть актуальним соціальним потребам, соціальній культурі сучасності. Сучасний учень виступає не лише об'єктом виховання, орієнтованим на засвоєння досвіду минулих поколінь, але й активним учасником, суб'єктом суспільного життя, якому належить зайняти провідне місце в соціальній, економічній, політичній та духовній сферах суспільства [1; 5]. Традиційні підходи до організації діяльності сучасних учнів викликають у педагогів труднощі, зокрема у намаганні їх включення до активної позиції в соціальних відносинах того чи іншого типу.

Специфіка соціалізації дитини вимагає, у першу чергу, спеціальної організації діяльності ряду фахівців, які комплексно здійснюватимуть супровід соціального становлення дитини у процесі її виховання, освіти та розвитку.

Конструктивна взаємодія фахівців з організації та реалізації культурно-дозвіллевої діяльності дітей шкільного віку має орієнтуватись на адаптацію дітей до швидкозмінних умов соціального середовища, стимулювати процеси соціалізації, інкультурації та самореалізації особистості. Реалізація даних процесів досягається шляхом креативного освітнього потенціалу культурної діяльності через синтез навчального та позанавчального часу, де діяльність освітньої системи, яка

виконує переважно функції соціалізації, функціонально та змістовно доповнюється культурно-дозвіллевою діяльністю, що забезпечує також інкультурацію та самореалізацію особистості [7].

Культурно-дозвіллева діяльність тісно пов'язана з побутовою, релігійною, торгівельною, соціальною, політичною діяльністю. Тому «культурно-дозвіллеву діяльність учнів» ми розглядаємо як соціально-виховне середовище, здатне забезпечити умови для вільної, нерегламентованої поведінки дитини, можливість вибору дозвіллевих занять, а також цілеспрямованість самого процесу дозвілля, що охоплює мистецтво, гру, спілкування, розваги, художньо-проектну діяльність тощо.

Важливою якістю культурного дозвілля є його емоційна складова, можливість вираження емоційних переживань у нових формах занять. Крім того, дозвілля дає можливість реалізації потенційних здібностей і забезпечення основних потреб і можливостей, де учень самостійно обирає цілі та способи їх досягнення [3].

Задоволення однієї потреби, як правило, породжує нову потребу. Це дає можливість постійно змінювати види діяльності та збагачувати культурно-дозвіллеву діяльність учнів за такими переходами: від простих форм діяльності – до складних; від пасивного відпочинку – до активного; від задоволення соціально-культурних прагнень, від фізичних форм рекреації – до духовної насолоди; від пасивного засвоєння культурних цінностей – до творчості тощо.

Таким чином, залежно від обраних видів діяльності відбувається розвиток особистісних якостей, що дає можливість задовольнити духовні, фізичні й інші соціально значущі потреби. Рационально організована структура культурно-дозвіллевої діяльності учнів сприяє їх усебічному і гармонійному розвитку. Це і дає можливість розглядати культурно-дозвіллеву діяльність як фактор соціалізації підростаючого покоління.

Поняття «соціалізація» пов'язане з такими поняттями, як «виховання», «навчання», «просвіта». Т. Парсонс визначає соціалізацію як спеціально організовані види діяльності з метою передачі соціального досвіду індивіда і формування у нього певних соціально бажаних стереотипів поведінки, якостей і властивостей особистості [6]. У цьому визначенні суті соціалізації простежується зовнішній соціально-педагогічний вплив на особистість (у т. ч. на дітей і молодь шкільного віку) – «ззовні всередину». На наш погляд, поняття «соціалізація» необхідно співвідносити не лише з вихованням, навчанням, освітою, але, насамперед, із такими поняттями, як «просвіта», яка забезпечить культурно-дозвіллеву діяльність учнів по траєкторії «зсередини назовні».

Більшість дослідників соціалізації дітей (К. Альбуханова-Славська, Б. Ананьєв, А. Ковальова, В. Кон, А. Мудрик, Ж. Піаже, З. Селіванова, С. Рубінштейн, Н. Смелзер та ін.) сходяться на думці, що особистість соціалізується, не пасивно приймаючи різні дії, а поступово переходячи від позиції об'єкта соціального впливу до позиції активного суб'єкта. Слід зазначити, що пріоритетним в організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів є не лише соціальне становлення особистості, але і формування соціальних груп, їх стабільне існування за рахунок залучення нових членів до соціокультурних норм і цінностей цих груп.

А. Ковальова зазначає: «Процес інтеграції індивідів у суспільство не є простою сумою процесів соціалізації окремих індивідів. Він має як типові для представників тієї чи іншої соціальної групи риси, так і інші соціальні характеристики, які малопомітні або невлімовимі взагалі на рівні особистості» [1].

З окресленого вище можна зробити висновок, що соціалізація учнів у процесі культурно-дозвілєвої діяльності є процесом становлення особистості учня у певних соціальних умовах, засвоєння ним соціального досвіду, формування ціннісних орієнтацій, прийняття самостійних рішень, творчої ініціативи, певної системи знань, норм, зразків поведінки, що є необхідною умовою успішного функціонування в суспільстві.

Соціалізована особистість – це людина, яка розкриває свої професійні потреби, інтереси, прагне досягти конкретної кар'єри (професійне самовизначення та самореалізація) і зав'язувати тривалі близькі, дружні стосунки, привносити свій творчий потенціал на благо свого суспільства та себе особисто.

При цьому, як вважає А. Мудрик, зберігаються емоційна, ціннісна та поведінкова автономії, які спонукають особистість до розширеного відтворення діяльності, до нових якісно інших форм діяльності. У подальшій життєдіяльності особистість, маючи у своєму соціальному досвіді особливості проходження фаз соціалізації, у нових життєвих обставинах пройде ці етапи по-іншому, вони вже не будуть мати настільки яскраве вираження [5].

Польська дослідниця Б. Матияс виділяє такі функції культурно-дозвілєвої діяльності:

– «функція відпочинку і рекреації» – відновлення фізичних і психічних сил;

– «розважальна функція» – не лише відпочинок, але й основні умови і спосіб «спілкування» зі світом, суспільне функціонування, знайомство з природою, мистецтвом, розвиток здібностей і нахилів за

допомогою різних форм діяльності, що забезпечує розвиток інтелекту, волі, особистості та пробуджує потребу в самовдосконаленні дитини і роботі над собою;

– «функція колективного проведення часу» – перебування в суспільному середовищі, групі однолітків як джерело сильних стимулів усупільнюючого характеру [9, с. 561].

Б. Матияс вважає, що «сьогодні також підкреслюється значення «економічної функції дозвіллевої діяльності», з якою пов'язується активне поширення індустрії розваг і спорту, розрахованої, з одного боку, на задоволення потреб вільного часу споживачів, з іншого – на якнайбільший об'єм продажу та прибутку. Це явище пов'язане з новим підходом до дозвілля підростаючого покоління. Відбувається перехід від функцій регенерації до розважальних функцій і функцій саморозвитку та свободи творчості [9, с. 561].

Проблема організації культурно-дозвіллевої діяльності посилюється тим, що з кожним роком освітні заклади мають все менші квоти для організації позакласних занять для учнів, а зайнятість батьків не дозволяє належним чином контролювати своїх дітей. Саме нездатність підростаючого покоління знайти відповідні умови для забезпечення власних потреб сприяє тому, що молоді люди часто проводять своє дозвілля у привабливих для них та не завжди раціональних середовищах, що, у свою чергу, може принести різні несподівані наслідки, включаючи і серйозні наслідки для здоров'я чи проблеми із законом [11, с. 263].

Молоде покоління, будучи у процесі пошуку власного життєвого шляху, піддається різноманітним ризикованим впливам та експериментам, що може бути проявом спротиву авторитету дорослих чи способом переживання таких негативних емоцій, як страх, фрустрація, відчуття невпевненості, відчуження, відсутність розуміння тощо. Антисоціальна поведінка може бути і проявом солідарності з групою однолітків та ідентифікації себе з молодіжною субкультурою та бажанням накопичити певний досвід, розважитись, не звертаючи уваги на наслідки [13, с. 151].

М. Пшибиш-Заремба, посилаючись на К. Чайковського, виділяє чотири аспекти культурно-дозвіллевої діяльності дітей і молоді: соціологічно-економічний, гігієнічно-оздоровчий, педагогічний і психологічний [11, с. 264].

Соціологічно-економічний аспект охоплює дозвілля в якості фактора, що викликає потребу в спілкуванні та суспільних переживаннях, бо потребою дитини є належність до певної групи, а також організація спільних розваг і відпочинку. На думку М. Квілецької, дитина «не пови-

нна проводити дозвілля в самотності, тому що це не сприяє соціалізації й унеможлиблює порівняння власної поведінки, вчинків із поведінкою і діями інших» [8, с. 77]. Людина вважається членом групи і завдяки контактам з іншими переживає особисту радість, щастя та відчуває задоволення. Школа керує економічними умовами навчання. Інтелектуально-фізичні зусилля, пов'язані з процесом навчання, мають раціонально дозуватись, як і розрядка й відпочинок, оскільки цього потребує організм дитини, тому потрібно розширювати коло завдань школи у сфері керування вільним часом учнів. Це можуть бути різні позакласні чи позашкільні заняття, організовані для учнів у співпраці з повітовими установами та неурядовими організаціями [10, с. 260]. Економічний аспект стосується і сфери такого планування обов'язкових занять, щоб відбувалося врахування потреби в розпоряджанні вільним і «робочим» часом, помічання як залежності, так і економічних відмінностей між часом вільного розпоряджання дитини та навчанням.

Гігієнічно-оздоровчий аспект вказує на те, що вільний час є необхідним захистом організму, що розвивається, від надмірного завантаження шкільними обов'язками та домашніми завданнями, тому виконує профілактичну роль у сфері охорони здоров'я дітей і молоді. З цим аспектом тісно пов'язана проблема стресу, який вводить учня у стан нервового напруження, викликає неспокій і розчарування, ускладнює зосередження, звідси й бажання педагогів і психологів надати дитячому організму: психофізичне розслаблення, багато свіжого повітря, можливість рухатись, правильне харчування, приємність, радість і розваги, які позитивно впливають на фізичне та психічне самопочуття [11, с. 264-265].

У педагогічному аспекті вільний час розуміється як період, що створює можливості для прояву і здійснення наймолодшим поколінням будь-якої діяльності, ініціативи й організації його занять, які виходять за межі щоденних обов'язків, але мають вільний характер. Перевагою педагогічного аспекту «є усвідомлення самою дитиною необхідності самовиховання, постійного покращення і вдосконалення власних умінь» [9, с. 561-562].

Психологічний аспект стосується факту, що дитяча психіка, яка розвивається, вимагає нових вражень та імпульсів. «У міру зростання дитина відкриває й укорінює особисті пристрасті, намагається самостійно визначити свої інтереси та здібності. У проведенні вільного часу велику роль відіграють потреби в розвагах, отриманні задоволення після навчання і розумової напруженості. Радість розваг приносить дитині фізичне і психічне розслаблення. Вміло і розумно організована радісна забава вносить до дитячої психіки виховні та навчальні елементи, які сприяють належному розвитку» [9, с. 561].

А. Сальхер із жалем стверджує, що «в сучасній школі талановитого учня часто не помічають і недооцінюють. Необхідно розробити спрямований на нього план педагогічних дій, які допомагали б в його розвитку» [12, с. 10]. Враховуючи наведені вище аспекти вільного часу і зважаючи на життєву гонитву, в яку втрапили як дорослі, так і діти, ми не можемо забути про те, що дітям необхідно показувати правильні приклади для наслідування, відкривати і розвивати в них приховані чи явні таланти. Дитина мусить мати час на те, щоб розвивати свої інтереси та захоплення, оскільки це створює не лише можливості для власного саморозвитку, але й є умовою виховання креативного суспільства, яке створюватиме кращу якість життя для наступних поколінь.

Отже, виходячи з аналізу різних наукових підходів до організації культурно-дозвілєвої діяльності дітей шкільного віку, нами виокремлено основні характеристики такого дозвілля, яке: має яскраво виражені фізіологічні, психологічні та соціальні аспекти; засноване на добровільності при виборі занять і рівня активності; передбачає не регламентовану, а вільну творчу діяльність; формує і розвиває особистість; сприяє самовираженню, самоствердженню та саморозвитку особистості через вільно вибрані дії; стимулює творчу ініціативу; є сферою задоволення потреб особистості; сприяє формуванню ціннісних орієнтацій; формує позитивну «Я-концепцію»; забезпечує задоволення, веселий настрій і персональне задоволення; сприяє самовихованню особистості; формує соціально значущі потреби особистості та норми поведінки в суспільстві.

Проте в сучасних соціально-економічних умовах, коли дозвілля учнів комерціалізується і включеність у сферу діяльності дозвілєвих установ через відсутність матеріальних засобів стає долею обраних, говорити про масштабність сфери їх впливу не доводиться.

Таким чином, можна констатувати, що сутністю дозвілля підростаючого покоління є творча поведінка (взаємодія з навколишнім середовищем) у вільному виборі занять і рівня активності у просторово-часовому середовищі, детермінований внутрішньо (потребами, мотивами, установками, вибором форм і способів поведінки) і зовнішньо (факторами, що породжують поведінку).

Посилання:

1. Буева, Л. П. Социальная среда и сознание личности / Л. П. Буева. — М., 2001. — 158 с.
2. Гилинский, Я. И. Стадии социализации человека / Я. И. Гилинский. — Киев, 2001. — 76 с.

3. *Ерошенков, И. Н.* Культурно-досуговая деятельность в современных условиях / *И. Н. Ерошенков*. — М. : НГИК, 1994. — 32 с.
4. *Ковалева, А. И.* Социология молодежи: Теоретические вопросы / *А. И. Ковалева, В. А. Луков*. — М. : Социум, 1999. — 351 с.
5. *Мудрик, А. В.* Социализация подрастающего поколения / *А. В. Мудрик*. — М., 2003. — 184 с.
6. *Парсонс, Т.* О структуре социального действия / *Т. Парсонс*. — М. : Академический проект, 2000. — 880 с.
7. *Пугачев, А. И.* Социализация учащихся в сфере досуга / *А. И. Пугачев* // Молодой ученый. — 2013. — № 1. — С. 365-368.
8. *Kwilecka, M.* Bezpośrednie funkcje rekreacji / *M. Kwilecka*. — Warszawa : Druk Tur, 2006. — 244 s.
9. *Matyjas, B.* Czas wolny / *B. Matyjas* // Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku. T. 1, A-F / pod red. prow. *E. Różycka*. — Warszawa : Żak, 2003. — S. 559-564.
10. *Pielachowski, J.* Mocne i słabe strony wychowania w szkole. (Nie) prześmiewcze refleksje długoletniego praktyka / *J. Pielachowski* // Wychowanie. Pojęcia, procesy, konteksty. Interdyscyplinarne ujęcie / pod red. *M. Dudzikowa, M. Czerepaniak-Walczak*. — Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2007. — S. 233-262.
11. *Przybysz-Zaremba, M.* Czas wolny młodzieży w XXI wieku / *M. Przybysz-Zaremba* // Homo kreator czy homo ludens? Nowe formy aktywności i spędzania wolnego czasu / pod red. *W. Muszyński, M. Sokołowski*. — Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2008. — S. 263.
12. *Salcher, A.* Utalentowany uczeń i jego wrogowie / *A. Salcher*. — Rzeszów : Wydawnictwo Oświatowe «Fosze», 2009. — 256 s.
13. *Schlack, T.* «Małolat» — program interwencyjno-edukacyjno-profilaktyczny dotyczący nieletnich osób nadużywających alkoholu / *Teresa Schlack* // Socjoterapia : praca zbiorowa / pod red. *Katarzyny Sawickiej*. — Warszawa : Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, 1998. — S. 147-190.

References (transliterated and translated):

1. *Bueva, L. P.* Sotsial'naya sreda i soznanie lichnosti (Social environment and consciousness of the individual). Moscow, 2001, 158 p. [in Russian].
2. *Gilinsky, Ya. I.* Stadii sotsializatsii cheloveka (Stage of human socialization). Kyev, 2001, 76 p. [in Russian].
3. *Eroshenkov, I. N.* Kul'turno-dosugovaya deyatel'nost' v sovremennykh usloviyakh (Leisure and cultural activity in modern conditions). Moscow, 1994, 32 p. [in Russian].
4. *Kovaleva, A.I. & Lukov, V. A.* Sotsiologiya molodezhi: Teoreticheskie voprosy (Sociology of youth : Theoretical issues). Moscow, 1999, 351 p. [in Russian].
5. *Mudrik, A. V.* Sotsializatsiya podrastaiushchego pokoleniya (Socialization of the younger generation). Moscow, 2003, 184 p. [in Russian].
6. *Parsons, T.* Struktura sotsial'nogo deystviya (The structure of social action). Moscow, 2000, 880 p. [in Russian].
7. *Pugachev, A. S.* Sotsializatsiya uchashchihsya v sfere dosuga (Socialization of students in the field of leisure). Moscow, 2013, P. 365-368 [in Russian].

8. *Kwilecka, M.* Bezpośrednie funkcje rekreacji (Direct functions recreation). Warszawa, 2006, 244 p. [in Polish].
9. *Matyjas, B.* Czas wolny. Encyklopedia Pedagogiczna XXI Wieku T. 1, A-F (Free time. Encyclopedia of Pedagogy of the 21st Century, Vol. 1, A-F). Warszawa, 2003, P. 559-564 [in Polish].
10. *Pielachowski, J.* Mocne i słabe strony wychowania w szkole. (Nie) prześmiewcze refleksje długoletniego praktyka. Wychowanie. Pojęcia, procesy, konteksty. Interdyscyplinarne ujęcie (Strengths and weaknesses of school education. (Not) Funny thinking of long-term practician. Education. Concepts, processes, contexts. Interdisciplinary frame). Gdańsk, 2007, P. 233–262 [in Polish].
11. *Przybysz-Zaremba, M.* Czas wolny młodzieży w XXI wieku. Homo kreator czy homo ludens? Nowe formy aktywności i spędzania wolnego czasu (Free time of young people in the twenty-first century. Homo master or homo ludens? New forms of activity and leisure time). Toruń, 2008, 263 p. [in Polish].
12. *Salcher, A.* Utalentowany uczeń i jego wrogowie (A talented student and his/her enemies). Rzeszów, 2009, 256 p. [in Polish].
13. *Schlack, T.* «Małolat» – program interwencyjno-edukacyjno-profilaktyczny dotyczący nieletnich osób nadużywających alkoholu. Socjoterapia («Will» – the interventional-educational-preventional program concerning minors who abuse alcohol. Sociotherapy). Warszawa, 1999, P. 147-190. [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 04.05.2016

Б. Зємба

Особливості організації культурно-дозвілєвої діяльності у процесі соціалізації учнів

У статті розглядається вплив вільного часу на формування соціальної культури дітей шкільного віку. З'ясовано, що нераціональне використання вільного часу учнями веде до руйнування їх особистості. Аналізуються функції культурно-дозвілєвої діяльності та проблеми організації вільного часу дітей шкільного віку з метою їх адекватної соціалізації. Зокрема, наголошується увага на необхідності супроводу соціалізації дітей під час входження дитини у суспільство, формування конструктивної взаємодії дитини з оточуючими, становлення її соціальних цінностей через комплексний підхід організації культурно-дозвілєвої діяльності. Управління дозвілєвої сферою повинно ґрунтуватися на принципах свободи і враховувати потреби дітей у самоорганізації. Акцентується увага на зростанні ролі соціально мобільної, професійно компетентної, вільної активної творчої особистості, здатної до прийняття самостійних рішень, засвоєння прогресивних ідей, цінностей, виховання якої відбувається саме у вільний час. Виявлено, що використання вільного часу учнями є своєрідним індикатором її культури, кола духовних потреб та інтересів конкретної особистості молодшої людини або соціальної групи.

Доведено, що організація культурного дозвілля сприяє можливості займатися улюбленою справою, розкривати власні потенційні можливості, формувати нові потреби, мотиви, установки, а також бути безпосереднім учасником важливих соціальних подій.

Ключові слова: соціалізація, культурно-дозвіллева діяльність, учень, культура, суспільство, соціальна культура, соціально-виховне середовище.

B. Ziemba

Features of Cultural and Leisure Activities in the Process of Students' Socialization

The article examines the impact of the phenomenon of leisure, leisure time on the formation of social culture of schoolers. The function of cultural and leisure activities and free time problems of school-age children for their adequate socialization are analyzed. One great resource of optimization of socio-cultural adaptation of children is a cultural and leisure activities, which has the ability to stimulate the processes of socialization, inculturation and personal fulfillment. The leisure organization promotes empathy for other children, friendly and caring attitude towards younger. Leisure is a collection of various kinds of activities, aimed at the restoration of spiritual and physical strength of the individual. The author argues that the irrational organization of leisure can lead to the destruction of the young person. Management of recreational areas should be based on the principles of freedom and the needs of students in self-organization. The article attempts to search for new forms and innovative lighting changes the organization of leisure activities; focuses on the growing role of social mobility, professionally competent, free of active creative individuals capable of independent decision-making, assimilation of progressive ideas, values, education that takes place in spare time. It is revealed that the use of free time by young people is a kind of indicator of their culture, the circle of spiritual needs and interests of a particular young person or social group. It is proved that the organization of leisure promotes the opportunities to do favorite things, reveal own potential, create new needs, motivations, and attitudes, as well as to be a direct participant of important social events.

Key words: socialization, leisure and cultural activity, student, culture, society, social culture, social and educational environment.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор В. П. Тищенко